

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

BESCHERMHEER ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID PRINS BERNHARD DER NEDERLANDEN

SPECIALDRUKKERIJ

"GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ"

KONINGIN WILHELMINA

"DE SCHAKEL"

(Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders)

december 1986
8e jaargang, no. 32

Ere-voorzitter

H. P. Linthorst Homan	Groteweg 123	8191 JV Wapenveld	05206 - 7 87 48
-----------------------	--------------	-------------------	-----------------

BESTUUR:

Voorzitter

F. Th. Dijkmeester	Magnolialaan 7	7313 EV Apeldoorn	055 - 55 32 67
--------------------	----------------	-------------------	----------------

Secretaris

H. F. L. Wensink	Mauritskade 41b	2514 HE 's-Gravenhage	070 - 64 25 36
------------------	-----------------	-----------------------	----------------

Penningmeester

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

Voorzitter Sociale Commissie

S. G. Timmers Verhoeven	Blvd. Evertsen 58	4382 AE Vlissingen	01184 - 1 03 55
----------------------------	-------------------	--------------------	-----------------

R. A. Grisnigt	Canadalaan 25	4631 NT Hoogerheide	01646 - 34 15
----------------	---------------	---------------------	---------------

Evenementencommissie

J. A. Bakker	Zeekant 92 G	2586 JB 's-Gravenhage	070 - 54 02 45
J. de Mos	Pr.J. Lelsstraat 36	3151 SJ H.v.Holland	01747 - 21 83

ADRESSENBESTAND

Voor adreswijzigingen of correcties

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57	2597 XD 's-Gravenhage	070 - 24 04 47
--------------------------------	-------------------	-----------------------	----------------

REDACTIE

Fred M. Beukers	Vredehofweg 56	3062 ES Rotterdam	010 - 452 79 29
-----------------	----------------	-------------------	-----------------

Redactie-assistent

E. C. D. J. de Roever	Knikbloem 36	3068 AD Rotterdam	010 - 421 92 17
-----------------------	--------------	-------------------	-----------------

St. Gen. E.
Giro : 359500
Bank : 54 55 46 826
ABN-Rotterdam

Het volgende nummer verschijnt in de maand april 1987.
Gaarne de hiervoor bestemde copy inzenden vóór 15 februari 1986.

HET JAAR 1986

Als deze Schakel verschijnt spoedt het jaar ten einde, om een wat sleetse zegswijze te gebruiken. Bij het klimmen der jaren wordt die spoed almaar groter, zo lijkt het wel. Het jaar is omgevlogen. Wij Engelandvaarders, behorend tot eenzelfde - vergrijzende - leeftijdsgroep, zullen die ervaring allemaal wel herkennen. Kortom, 1986 is alweer bijna voorbij en het goede gebruik wil dat daarop wordt teruggeblikt.

Onder degenen die ons in het afgelopen jaar ontvielen zijn er twee van prominent formaat. Jaap Burger was een stoere staatsman. Rechtdoorzee stak hij over naar Engeland; ook in het politieke bedrijf koerste hij rechtdoorzee. Even onvergetelijk is Robbie Wijting: als oorlogsvlieger en als stimulerende topman in onze strijdkrachten.

Na Hilbo Borel Rinkes en Ewoud Doerrleben was To Stokvis het derde bestuurslid, dat ons binnen het tijdsbestek van een jaar ontviel. Aan haar persoon en haar werk wordt elders in deze Schakel uitvoeriger aandacht besteed. Haar toewijding en haar betrokkenheid bij ons Genootschap kenden geen grenzen.

Het feest ter gelegenheid van de 75e verjaardag van onze Beschermheer hebben wij van ganser harte meegevierd. Het was een prachtige gelegenheid om onze bewondering en onze erkentelijkheid te tonen voor de vitaliteit, de werkkraft, de kennis van zaken en de warme vriendschap waarmee de Prins zich blijft inspannen voor talloze heilzame oogmerken.

Ook dit jaar was de Prins present bij onze reünie. Zijn aanwezigheid verleende wederom een bijzondere glans aan de jaarlijkse samenkomst der Engelandvaarders. Dankzij de uitgelezen gastvrijheid die de Koninklijke Luchtmacht op de Vliegbasis Welschap verleende, werd het een reünie die aan alle denkbare verlangens voldeed. Ere wien ere toekomt. Eer komt toe aan onze Sociale Commissie. Naast haar "normale" taken, ontplooidde zij in het afgelopen jaar extra veel activiteiten bij het reageren op de voorstellen, zoals die tot dusver zijn uitgedacht door de Commissie voor de vereenvoudiging en coördinatie van de wetten voor oorlogsgetroffenen, naar haar voorzitter doorgaans Commissie van Dijke genoemd. Het is te hopen dat de door die voorstellen gewekte onrust althans ten dele zal worden weggenomen. Alle Engelandvaarders en hun dierbaren wens ik in het jaar 1987 het allerbeste toe.

F. Th. Dijckmeester,
Voorzitter

TO STOKVIS-REIJERS draagster van het Verzetsherdenkingskruis

"Voortreffelijk vervulde zij haar bestuurstaken. Voor velen was zij een steun en toeverlaat. Wij zullen haar node missen."

Deze waardering werd uitgesproken in de advertentie welke het bestuur van ons Genootschap in dagbladen plaatste, toen bekend werd dat To op 6 oktober 1986 aan een slopende ziekte was overleden.

Bij de vele reacties uit het buitenland die wij naar aanleiding van het verlies van Tootje mochten ontvangen, was die van Cees Wolters uit Zuid-Afrika: "Het was voor mij een grote schok, op mijn laatste dag in Nederland, te horen dat Tootje was overleden. Naast mijn goede vriend Ewoud Doerrleben, was het altijd Tootje die contact onderhield en die er voor zorgde dat wij, buitenlanders op de reünie niet vergeten werden. Zelfs toen zij zo ziek was, en ik pas 22 september in Nederland aankwam, had zij toch weer voor mij een lift naar Eindhoven georganiseerd en belde mij op om mij dit te vertellen. Zij zal door mij en ongetwijfeld vele anderen erg gemist worden."

In deze persoonlijke noot ligt een heel leven van dienstbaarheid, vooral aan Engelandvaarders, opgesloten.

Haarscherp omschreef Jacob de Mos op die mooie najaarsdag, 10 oktober, bij de crematie van Tootje in Velsen, -waarbij hij de Voorzitter van het genootschap verving-, wat zij voor ons Genootschap had betekend. Wij kunnen het zelf niet beter doen dan dat Jacob dit deed met de volgende woorden:

"Jij was helemaal vergroeid met de Engelandvaarders en ons Genootschap. Dit was al vele jaren, samen met Frits, een beheersende factor in jullie leven. Sinds dat Frits heenging bleef voor jou het Genootschap, en alles wat daar rechtstreeks of zijdelings mee te maken had, een dominerende facet in je leven. Jij deed voor ons alles wat in je vermogen lag, van het glaasje wijn aan tafel in de "Witte" en de Frederikkazerne tot het persoonlijk verwelkomen en wegwijs maken van degenen die zich als nieuwkomers bij het Genootschap meldden.

Er werd nooit een vergeefs beroep op je gedaan of het nu een reünie betrof, een défilé voor Leden van het Koninklijk Huis, een bloemetje voor deze en gene, of een reis naar Normandië of Engeland.

Jij was steeds de moederlijke figuur op de achtergrond die ons samenbond. Het was dan ook niet voor niets dat Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard je een persoonlijke brief schreef tijdens je ziekte.

Ik ben er trots op mij tot je vrienden te hebben mogen rekenen. Zelfs tijdens je ziekte gingen je gedachten in de eerste plaats uit naar anderen, je eigen problemen waren hier ondergeschikt aan.

Indertijd wist je de reis naar Engeland te maken. Ik hoop en weet dat je ook deze laatste reis op jouw eigen manier zult volbrengen."

Ook andere Engelandvaarders gaven op de drukbezochte crematie hun gevoelens in treffende bewoordingen weer. Uit alles bleek dat het heengaan van Tootje een groot gat geslagen had in het hechte verbond van Engelandvaarders.

Passend en ontroerend waren de door Very Lynn gezongen "I did it my way" en "Abide with me" die de plechtigheid omlijstten.

To Stokvis was het derde bestuurslid dat in 12 maanden tijd aan ons Genootschap is ontvallen.

Met grote droefenis maar vooral met grote dankbaarheid voor wat zij heeft gedaan, denken wij aan haar. Zij ruste in vrede.

FMB

To Stokvis, glimlachend, zoals velen van ons haar hebben gekend, met de tassen en de spullen die zij op allerlei bijeenkomsten voor haar Genootschap aan de man bracht.

De weersomstandigheden op vrijdag 26 september 1986 waren gelukkig goed in Eindhoven en omgeving. De terrasuitloop van de Officiersmess van de Vliegbasis was dan ook heel hard nodig om de velen die in de overwarne zaal van de mess ver-toefden nog net van de verstikkingsdood te redden.

We rekenden op 200 deelnemers maar het waren er uiteindelijk een tiental minder. De ongespecificeerde overmakingen via het nieuwe acceptgiroformulier speelden ons toch parten. Er kwamen zoals gebruikelijk wat deelnemers onaangekondigd, en er bleven er wat onaangekondigd weg. Dat hield elkaar zo'n beetje in evenwicht. Ook een enkele fout van de penningmeester bij het overnemen van de deelnemerslijsten veroorzaakte wat rimpeltjes.

Frequent flitsende fotocamera's, gehanteerd door professionals en amateurs legden het officiële en informele gebeuren vast. Daarbij een professionele "gate-crasher" uit Maassluis die aan de lopende band foto's maakte van de Prins en daarbij foto's die hij eerder gemaakt had aan de Prins overhandigde c.q. van handtekening liet voorzien.

Deze figuur zei ons niet tot last te zullen zijn, maar genoot onuitgenodigd van de Nassi-hap.

Velen zagen elkaar weer sinds lange jaren, vooral zij die in het verre tot zeer verre buitenland hun domicilie hebben en niet ieder jaar van de partij kunnen zijn.

Onze Belgische collega's van de Union de Evadés de Guerre waren er zoals gebruikelijk en bij uitzondering een kleine groep vertegenwoordigers van De Stichting Vriendenkring Mauthausen, die ons verzocht hadden van de gelegenheid gebruik te mogen maken Z.K.H. een album aan te bieden met foto's van de jongste indrukwekkende herdenkingsbijeenkomst in datzelfde Mauthausen waarmede ook Engelandvaarders speciale bindingen hebben. Veel slachtoffers van het Engelandspiel waren ook Engelandvaarders en kwamen daar om. Hun namen staan gegrift op een plaquette die is aangebracht bij de z.g. dodentrap.

De opvallende afwezigheid van To Stokvis, verhinderd door haar ziekte, werd als een groot gemis gevoeld. In gedachte was zij bij ons, zoals zij mij later door de telefoon zei. En onze gedachten waren onwillekeurig bij haar, zou ze een volgende reünie weer mee mogen maken?

Wij misten haar aan de tafeltjes bij de ingang, zij kende immers bijna iedereen. We misten haar bij het "winkeltje". Mees Borel Rinkes, Jonet Doerrleben, Nina Wingerden, June de Mos en Ann Grisnigt namen nu de honneurs aan de tafeltjes waar en deden zulks met efficiency en verve.

De alom-aanwezigheid van onze Beschermheer, links en rechts met herkenning handen drukkend, maakte met velen, -tussen de trekjes aan zijn pijp door- een praatje en luisterde met zichtbaar genoegen naar de herinneringen die hem verteld

Z. K. H. begeleid door de Voorzitter en Bestuursleden, begroet bij binnenkomst de "winkel" dames De Mos en Grisnigt. (Foto Van Dam - Baarn).

werden. Zo nu en dan geheel verbleekt door het flitsen van de camera's, kennelijk onvermoeibaar met zijn 75 jaren, werd dit door allen zeer gewaardeerd. En steeds maar weer is naar de mening van velen, Z.K.H. te snel verdwenen.

De ontvangst en de verzorging door de Koninklijke Luchtmacht was wederom geweldig. De rijstmaaltijd, de drankjes in de bar, er was voor elk wat wils, geen wanklank werd er gehoord; daarom alle hulde aan het personeel van de Vliegbasis Eindhoven dat bij dit evenement betrokken was.

Met zijn allen kunnen wij met een groot genoegen terugblikken op wederom een geslaagde Reünie.

FMB

VAN DE BESTUURSTAFEL

Door het heengaan van To Stokvis, die de ledenadministratie onder haar hoede had, heeft het Bestuur het gelukkig niet moeilijk gehad om een ervaren vervanger voor haar te vinden.

Mevrouw M. E. F. Borel Rinkes, die tijdens de ziekte van To reeds voor haar was ingesprongen, verklaarde met alle liefde haar taak te willen overnemen en tevens onze Secretaris Wensink met hand- en spandiensten te willen assisteren.

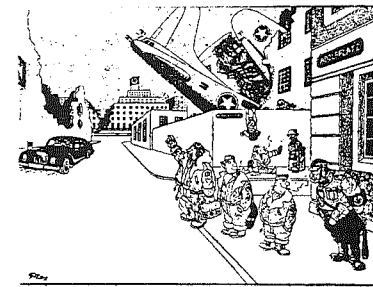
Het Bestuur is Mevrouw Borel Rinkes uitermate erkentelijk dat zij haar jarenlange ervaring ter beschikking van ons Genootschap heeft willen stellen.

De Heer E. de Roever is langzaam maar zeker bezig warm te lopen om de Redacteur/Uitgever/Postbeambte van onze Schakel bij het produceren van dit blad te gaan assisteren.

FMB

"Ga liggen en van het glas vandaan blijven van"
(Sunday Chronicle)

Taxi!
(Sunday Express)

Al dat gepraat over van glas vandaan te blijven is je reinste
gahelontheouders
propaganda
(Evening Standard)

WÉÉR DIE PENNINGMEESTER

Ook de Penningmeester had en heeft zo zijn zorgen. De toezending van het nieuwe acceptgiroformulier ten behoeve van de aanmelding voor de Reünie heeft er echter toe geleid dat velen daardoor eraan werden herinnerd dat de bijdrage voor 1986 er bij ingeschoten was. Alsnog zijn er dus een aanzienlijk aantal jaarlijkse bijdragen gestort, zodat de sombere voorvoelens, die zich in de eerste helft van 1986 zich van de Penningmeester hadden meester gemaakt, gelukkig niet uitgekomen zijn. Veel overmakingen, waarvan wij dachten dat zij voor reüniedeelnemers bestemd

REGIO ZUID

Voorjaarsreünie 1987

Noteer alvast in Uw agenda:

10 april (vrijdag) 1987

vanaf 17.00 uur in Motel Gilze-Rijen. (overnachten mogelijk, wel tijdig reserveren). In verband met tafelreservering graag telefoontje aan één van hieronder vermelde contactpersonen.

De najaarsbijeenkomst die op 14 november van het vorig jaar werd gehouden, was bijzonder geslaagd.

Het was een mooie en zonnige herfstdag waarop wij voor de laatste keer in 1986 de pracht van de kleurrijke Brabantse bossen hebben kunnen bewonderen. En aan het einde van deze dag met een gouden randje kwamen 41 Engelandvaarders, vrienden en vriendinnen bijeen voor een gezellig samenzijn in Gilze-Rijen.

Zij waren zelfs van buiten de regio gekomen: uit Hoek van Holland, de Randstad, het Gooi, Limburg en Brussel.

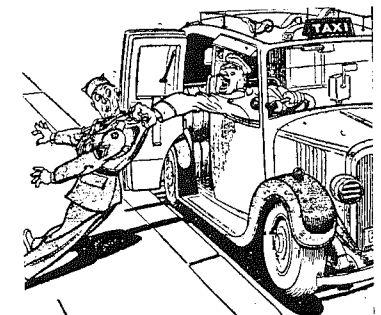
Helaas misten wij ook enkele van onze trouwe bezoekers. Wij hopen dat zij er het komend voorjaar weer bij mogen zijn.

Engelandvaarders die meer willen weten over onze halfjaarlijkse bijeenkomsten zouden wij willen adviseren: kom 10 april naar Gilze-Rijen en beleef het zelf. U bent van harte welkom!

Toine lazeroms	04132 - 6 48 84
Cor van Remmen	01650 - 3 64 88
Bram Grisnigt	01646 - 34 15

Een rondje op rekening van degene die over vliegende bommen spreekt
(Sunday Dispatch)

„Vooruit, wat is dat nou? Jij bent een Amerikaan. Je moet en taxi noodig hebben!”
(Evening News)

waren, bleken 1986 bijdragen te zijn geweest, zodat onze financiële positie weer enigszins op peil is gebracht.

Vervelend is nu wel dat, nu wij de nieuwe acceptgiroformulieren ter beschikking hebben, ook nú weer bij dit nummer van de Schakel, een acceptgiroformulier is ingesloten ten behoeven van de **jaarlijkse bijdrage 1987**.

Die 1987 bijdrage hebben wij beslist hard nodig om in het eerste kwartaal 1987 onze jaarlijkse betaling aan onze drukker te kunnen verrichten.

Voor de goede orde, zoals telkenjaren, dat een richtbedrag van fl. 40,--, als gemiddelde vrijwillige bijdrage, ons voor ogen staat. Tegen bijdragen die daar boven uit gaan zullen wij ons uiteraard niet verzetten. Zij maken het immers mogelijk om aan **alle** Engelandvaarders de Schakel toe te zenden, ook aan hen die zich een bijdrage niet volledig of helemaal niet kunnen veroorloven. Van de acceptgiroformulieren kan tevens gebruik gemaakt worden om de "artikelen" uit onze "Engelandvaarders-winkel" te bestellen en te betalen, te weten:

1. Stropdas	fl. 19,--
2. Choker	fl. 19,--
3. Wapenschildje	fl. 23,50
4. Verguld zilveren insigne	36,50
- (Voor zover de voorraad strekt)

Toeslag voor verzending binnen Europa:

Voor de artikelen 1, 2 en 4	fl. 1,--
Voor artikel 3	fl. 2,50

Toeslag voor verzending buiten Europa:

Voor de artikelen 1 en 2	fl. 2,50
Voor artikel 3	fl. 5,--
Voor artikel 4	fl. 3,--

Gelieve aan de achterzijde van het acceptgiroformulier de bestemming van het overgemaakte bedrag kenbaar te maken (bijdrage met jaartal/gewenste artikel).

Zij die vanuit het verre buitenland per cheque betalen, worden er op attent gemaakt dat de banken in Nederland; voor het uitbetalen van deze cheques, een bedrag van fl. 7,-- kosten in rekening brengen, ongeacht of deze cheques in guldens of andere valuta zijn gesteld.

Voor de goede orde zij nog vermeld dat het Postgiro/Postbank-nummer van de Stichting Genootschap Engelandvaarders is: 35 95 00, terwijl het bankrekening-nummer is: 54.55.46.826 van de ABN te Rotterdam.

Voor onze tweede bijeenkomst hadden we het Postiljon Motel in het Friese Heerenveen uitgekozen. Behalve leden uit de drie noordelijke provincies konden we ook nog een paar gast-leden uit het midden en westen van ons land verwelkomen. Dag, tijd en plaats bleken ook deze keer geen bezwaar op te leveren om elkaar in een ongedwongen sfeer te ontmoeten met nieuwe en hernieuwde kennismaking van min of meer "oude makkers", "old chaps", "sobat kras", "gamla kompassar" etc.

Voor de aanvang van onze gezamenlijke lunch herdachten we in een korte stilte ons medelid Robbie Wijting, die op 27 augustus j.l. overleed. In de Schakel van oktober j.l. werd reeds uitvoerig aandacht gewijd aan zijn persoon en aan de herdenkingsdienst welke aan zijn crematie vooraf ging. Op onze voorjaarsbijeenkomst gaf hij ook acte de présence en had ondergetekende het genoeg voor het eerst kennis te maken met deze sympathieke persoonlijkheid. Een maand later zag ik hem weer, maar deze keer op een paar foto's in een boek dat ik toevallig 's morgens in Groningen had gekocht: "Oorlogsvlieger van Oranje", waarin Bob van der Stok zijn (eigen) belevenissen als Engelandvaarder en Spitfire-piloot had geschilderd.....

Tussen de bedrijven door kregen de aanwezigen ook de gelegenheid om kennis te nemen van de tweede druk van het boek "Verzetsgroep Zwaantje" van de auteur Wil Vening. Het is een documentaire over het illegale werk van deze groep, die een unieke vluchtroute opzette om velen uit het door de nazi's bezette Nederland te smokkelen. Die route voer naar Zweden en ons medelid Harry Roossien was destijds een van de hoofdfiguren in die groep.

In het kader van dit regio-nieuws mag nog - voor zover niet reeds bekend - het volgende worden gememoreerd. De "Johannes Jansen, born 1917 at Utrecht" die vermeld werd in het artikel "Dutch Refugees at Herne Bay, 1941", bij Harold Gough, in het juli-nummer 1985 van De Schakel, is dezelfde persoon als ons medelid J. J. Jansen in Sellingen.

Tenslotte nog een korte samenvatting van de binnengekomen reacties van de "Zweden-gangers" onder de Engelandvaarders n.a.v. de vraagstelling in het laatste nummer van de Schakel. Binnen onze regio zijn er een tiental en daarbuiten hebben zich een zelfde aantal Engelandvaarders gemeld, waaronder twee uit de U. S. A. en een uit Canada. Allen waren positief gestemd voor het houden van een reünie van Zweden-Engeland-vaarders. Bij een van hen bestond echter twijfel of zo'n reünie niet zou leiden tot versnippering. Dat betekende echter niet dat betrokkene er bezwaren tegen had, gezien het slot van zijn brief: "Als uiteindelijk wordt

beslist een dergelijke reünie te organiseren en er nog voldoende "Zwedenvaarders" over zijn, zal ik zeker overwegen van de partij te zijn."

Een paar leden gaven ook nog namen op van andere "route-genoten". Hiervan waren een aantal wel lid en de rest geen lid van ons Genootschap. Van de aldus opgegeven "wel-leden" had een aantal zich reeds zelf gemeld en de rest heeft niet gereageerd. Totaal derhalve slechts een gering aantal reacties in verhouding tot de velen die destijds hun weg naar Zweden vonden en doorreisden naar Engeland.

Nu zou het interessant zijn om na te gaan wat de oorzaak is van deze geringe "reactiviteit", doch het houden van beschouwingen hieromtrent valt echter buiten het kader van dit verslag.

De ontvangen positieve reacties hebben er niettemin toe geleid, dat een tweetal enthousiaste Zweden-Engeland-vaarders uit de regio Noord op zich hebben genomen om "nader te bezien" of zo'n categorale reünie op kleine schaal toch wel een goede kans van slagen heeft. Zij die alsnog, dan wel aanvullend willen reageren op de voorgenomen plannen kunnen zich niet alleen met raad, doch ook met daad wenden tot:

Jan Damminga, Martinikerkhof 19, 9712 JH te Groningen, tel. 050 - 13 79 00
Piet J. Teensma, Langestreek 52, 9166 LD te Schiermonnikoog, tel. 05195 - 16 23.

Terugkerend naar onze regio-bijeenkomst: er is gedacht om onze volgende pleisterplaats te houden in "d'Olde Lantschap" oftewel Drenthe en dat over een half jaar. We zijn dan "rond" geweest en een ieder heeft de gelegenheid kunnen benutten om van onze regionale bijeenkomsten iets "mee te nemen". Daarom, wilt U voor dit doel vast reserveren:

woensdag 20 mei 1987 in Assen

In de volgende Schakel volgt hierover uiteraard meer informatie.

Coen Kleiverda
Theo Thyssenstraat 1
9301 HV RODEN

In vorige edities van dit standaardwoordenboek van de nederlandse taal, stond bij het woord: 'engelandvaarder' iets vermeld dat in verband gebracht werd met het Duitse oorlogs-soldatenlied "wir fahren gegen England".

Op deze kwalijke woordverklaring werd jaren geleden het Bestuur attent gemaakt en de toenmalige Secretaris heeft onze verstoordheid dienaangaaande aan uitgever en redactie van de "grote van Dale" kenbaar gemaakt.

Nu is er een nieuwe editie uit, en uw redacteur heeft zich naar de Gemeente-bibliotheek te Rotterdam gespoed om na te gaan hoe nu het woord 'engelandvaarder' in de Grote van Dale wordt verklaard.

Tussen de woorden 'engelachtig' en 'engelbewaarder' staat nu 'engelandvaarder', m(-s) 1. die tijdens de duitse overheersing in de Tweede Wereldoorlog uit bezet gebied naar Engeland overstak; -2. (scherfs) grote maat klompen.

Het verband met klompen ontgaat ons in dit verband. Het zij zo, maar in ieder geval wordt voor de aandachtige lezer van dit standaardwerk het duidelijk wat een Engelandvaarder (zonder scherfs) dan wèl is.

Waarvan acte.

FMB

DE WEDUWE

In de laatste weken hebben wij de naam van de weduwe Rost van Tonningen veelvuldig in de mond genomen. En daarvan een vieze smaak overgehouden. Veel wijze en onwijze woorden zijn over haar pensioen gezegd en geschreven. Toch blijft het een moeilijke en omstreden kwestie. Misschien kom dat, omdat er zo veel aspecten aan verbonden zijn, die essentieel zijn in onze samenleving. En die voor een deel strijdig zijn met elkaar.

Daar is in de eerste plaats de 'rechtszekerheid': het door onze democratisch gekozen overheid vastgelegde complex van rechten en verplichtingen, waaraan wij ons hebben te houden. Wetten, rechterlijke uitspraken, gemeentelijke verordeningen en wat niet al.

Die rechtszekerheid moet als een paal boven water staan.

Máár, zij moet niet verworden tot een verstard en versteend gegeven, waaraan nooit ofte nimmer valt te tornen. Onze maatschappij verandert, onze opvattingen veranderen. Er kunnen zich aperte misstanden voordoen. Dan móet de mogelijkheid tot vernieuwing er zijn. Onder strenge waarborgen uiteraard. Rechtszekerheid impliceert de mogelijkheid van bijstelling.

Vervolgens is in het geding zoiets als het 'rechtsbewustzijn', het rechtsgevoel, zoals dat leeft onder ons burgers. Dat evolueert en geeft aanleiding tot soms diep ingrijpende veranderingen in het complex van onze spelregels. Tot wijziging van de Grondwet bijvoorbeeld. Zelfs tot revolutie.

Het mag anderzijds niet zo zijn, dat wij ons laten leiden door de waan van de dag. Wijzigingen in het rechtsbewustzijn zullen allertzorgvuldigst moeten worden geëvalueerd. Tot dusver zijn wij er niet in geslaagd daarvoor een beter instrument te bedenken dan de parlementaire democratie.

Ook de 'vrijheid van meningsuiting' behoort bij deze problematiek te worden betrokken. Wij zijn zo gelukkig te leven in een land waar iedereen het recht heeft te zeggen wat hij vindt, tenzij een strafrechtelijke schreef wordt overschreden. Niemand kan de mond worden gesnoerd wegens het spuien van denkbeelden die de overheid onwelgevallig zijn.

Oók de weduwe heeft dat recht van vrije meningsuiting, hoe weerzinwekkend het gebruik ook mag zijn, dat zij van dat recht maakt.

Er zijn tendenzen waarneembaar, die dat heilig recht vertrappen. Te denken valt aan de verloedering van de kraakbeweging. En hoe ergerlijk is het dat die eenzame dame, die in de Amsterdamse gemeenteraad is gekozen voor de Centrum Partij (mijn stem krijgt zij niet) het spreken wordt belet door een stelletje schreeuwers. Want, haar grondwettelijk recht van vrij te spreken mag haar niet worden ontnomen. Allermint door terreur.

Terecht is gewezen op de 'rechtsongelijkheid', die door het pensioen aan de weduwe tweeg wordt gebracht.

Er zijn er, die in de oorlog fout waren en aan wie pensioenrechten zijn ontnomen om heel wat minder, dan de kerfstok van het echtpaar Rost van Tonningen te zien geeft.

Anderzijds zijn het de oorlogsgetroffenen, voor wie het pensioen aan de weduwe onverdragelijk is. Zeker ook voor onze landgenoten, die in de oorlogsjaren onder het beestachtige Japanse regime hebben geleden. Toen zij uit Indië in het vaderland terugkeerden, viel hun een minder soepele behandeling ten deel dan de weduwe. Dat de Commissie van Dijke plannen uitbroedt die de verkregen rechten van oorlogsgetroffenen dreigen aan te tasten, wijst ook al bedenkelijk in de richting van rechtsongelijkheid.

En dan is er nog de figuur van Rost van Tonningen zelf: een van de ergste verraders van zijn land. Grote schade heeft hij toegebracht aan Nederland, zowel in materieel als in menselijk opzicht.

Hoe nu verder met de weduwe?

Zij hoort in de gevangenis thuis, zegt onze Premier. Zeker, maar ook tijdens een verblijf in de bajes en daarna zou de uitkering van het pensioen gewoon doorgaan. Zij moet worden beboet, wordt gezegd. De weduwe lijkt niet zodanig in elkaar te zitten dat zij zich veel zal aantrekken van boete-betaling. Bovendien zou zij die boetes óók nog betalen van "onze centen".

Al te dwaas is het om de wet te wijzigen vanwege één vrouw, zegt - alweer - onze premier en velen zeggen het hem na.

Dat is een verkeerde voorstelling van zaken. Het gaat niet om één vrouw".

Het gaat om veel méér. Het gaat zelfs niet alleen om de oorlogsgetroffenen, de Indische - nogmaals - niet te vergeten. Het is het rechtsgevoel, dat in opstand komt tegen dit schandelijke onrecht.

Merkwaardig is het, dat onze betrokkenheid bij zaken als deze groter en geëmotioneerder wordt, naarmate de gruwelen van de oorlog verder achter ons liggen. Twintig à dertig jaar geleden hebben wij ons heel wat minder opgewonden over de weduwe.

Hoe komt dat? En hoe komt het, dat ook jongeren, die de oorlog niet hebben mee-beleefd, zich hierbij betrokken voelen? Dat komt door de media, hoor ik zeggen. Die kloppen zo'n kwestie op.

Het is mogelijk, maar er is meer aan de hand.

In de eerste decennia na de oorlog waren wij vol goede moed. Wij zouden een maatschappij opbouwen waarin geen plaats zou zijn voor terreur, tirannie en willekeur. Wij zouden zéker niet toestaan, dat er opnieuw maatschappij-vormen zouden gaan ontstaan en voortbestaan, zoals de nazi's die in praktijk hebben gebracht.

Maar als wij nu om ons heen kijken, dan is er nog veel onderdrukking en terreur in de wereld te zien. Zelfs in ons vrije land zijn groeperingen, die door geweld en intimidatie hun wil aan anderen trachten op te leggen.

Kan het zijn, dat daarover - zeker ook onder jongeren - toenemende gevoelens van teleurstelling en onvrede bestaan? Gevoelens die ons doen zeggen: het is toch te gek dat een vrouw, wier man zijn land op de grofste manier heeft verraden, en die zelf de terreur en tirannie predikt, nog een uitkering krijgt uit onze gezamenlijke geldkist! Dat is toch lijnrecht in strijd met idealen die ons bezielde toen wij ons verzetten tegen de nazi-tirannie!

Kortom, het moet afgelopen zijn met het pensioen. Zelfs al zou het gaan om één vrouw.

Hoe de Tweede Kamer erover denkt is nu nog niet bekend. Als U dit leest wèl. Wat zal de Eerste Kamer ervan vinden?

F. Th. D.
25 november 1986

DE AFFAIRE "KING KONG"

Wij vernamen van Eddy de Roever, die aan de voorbereiding van zijn boek over het leven van Chris Lindemans "King Kong", bezig was, dat hij dit heeft gestaakt i.v.m. de te vrouwelijke aard van het onderwerp. Hij dankt iedereen die reeds heeft gereageerd.

HET ONTSTAAN VAN DE ENGELANDVAARDERS-DAS

Zoals op reünies en andere bijeenkomsten bij gesprekken en vriendelijke opmerkingen aan mijn adres herhaaldelijk bleek, schenen de meeste onzer op de hoogte te zijn van het opmerkelijke feit, dat de op die gelegenheden algemeen gedragen halstooi mijn 'levenswerk' is geweest.

Op een van de gezellige maandelijkse reünies in de Frederik kazerne in Den Haag, waarbij het gesprek opnieuw op de Engelandvaarders-das kwam en ik hierover het een en ander vertelde, vond mijn grote vriend Ton Carlier, dat een artikeltje in de Schakel over de aanzet en het ontstaan hiervan - niet iedereen bekend - best wel eens lezenswaardig kon zijn.

Gezien mijn aangeboren natuurlijke schrijfdrift heb ik enkele kostbare maanden laten verstrijken alvorens ik mij voor dit "ingewikkelde karwei" achter mijn bureau nestelde. Zie hier het resultaat:

"Onze Beschermheer en sympathieke, geliefde Prins opperde eens het idee - tijdens een van de ontmoetingen bij reünies, waarbij ons gesprek toevallig kwam op de dassen en shawl industrie van ondergetekende, directeur/eigenaar van Dassen fabriek Boule D'Or - een das door mij te laten ontwerpen en vervaardigen voor de Engelandvaarders. De Prins - zelf zoals bekend altijd onberispelijk gekleed - onderstreepte zijn suggestie enthousiast.

Dit gebeurde in het jaar 1965, om precies te zijn schreef Z.K.H. de Prins mij persoonlijk een brief van Paleis Soestdijk, gedateerd 9 september 1965 waarin o.a. stond: "Zeer geachte heer Wachtel, Wanneer de plannen voor een speciale das voor de Engelandvaarders vastere vorm hebben aangenomen, zal ik het op prijs stellen hierover een en ander te mogen vernemen.

Met hartelijke groeten, w.g. Uw Bernhard, Prins der Nederlanden."

Het zal een ieder duidelijk zijn, dat ik niet zonder meer vanuit mijn eigen ideeën te

werk zou kunnen gaan; na ruggespraak met ons Bestuur wendde deze zich terzake voor de broodnodige richtlijnen tot het Ministerie van Defensie.

Dit was een gelukkige gedachte, zoals later zou blijken. Immers, deze uitdaging was allerminst een dagelijks voorkomende voor het Ministerie en derhalve dienden de te verschaffen richtlijnen, mede vanwege de "grote importantie" van de opgave, uiterst grondig en zorgvuldig te worden overwogen!

Daarop werden de bekende wieken van de ambtelijke molen aan het draaien gezet, hetgeen, kennelijk uit overlevering, zonder merkbare overhaasting geschiedde en tenslotte in 1970 resulteerde in een verblijdend bericht van het Ministerie van Defensie aan ons Bestuur, waarin uit de doeken werd gedaan en de instructie gegeven hoe de das eruit moest gaan zien.

Ik kon toen opgelucht aan Z.K.H. de Prins der Nederlanden melden, dat "reeds" thans een begin kon worden gemaakt met het ontwerp voor de vervaardiging van de Engelandvaarders-das.

Aldus geschiedde, zo'n 5 jaren na Zijn oorspronkelijke voorstel!

De (vetafgedrukte) richtlijnen luidden en werden door mij als volgt in beeld gebracht:

Achtergrond donker blauw:

gedachtig aan de voor Nederland zo sombere oorlogsjaren, waarin het begrip "engelandvaarder" werd geboren.

Schakel:

op deze donkerblauw achtergrond zou dan een gouden schakel worden aangebracht ter nagedachtenis aan Koningin Wilhelmina en de door Haar in Londen uitgesproken memorabele woorden, terug te vinden op de in Paleis Het Loo aan ons uitgereikte bronzen gedenkpenning, met een afbeelding van Oranjarahen, te weten:

"Gij zijt de Schakel tussen hen die thuis bleven en Mij, juni 1942 - november 1944."

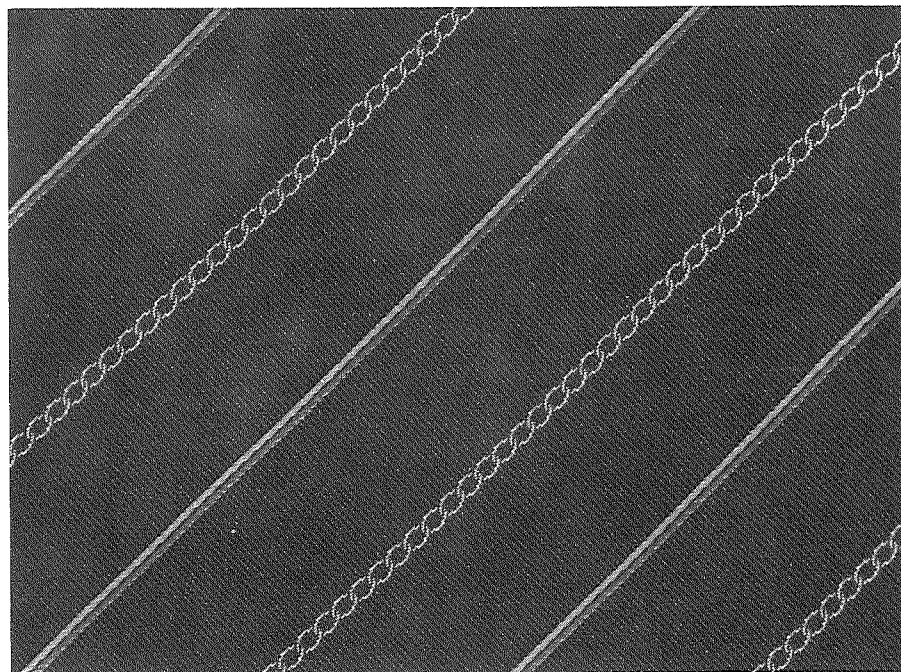
Aan de andere zijde van deze gedenkpenning staat te lezen, zoals voor velen van ons zeker bekend:

"Aan de moeder van 'Oranje-Haven' opgedragen door de oud-engelandvaarders ter gelegenheid van haar gouden regeringsjubileum 1898 - 1948."

Strepen Oranje:

Tussen deze schakels komt Oranje naar boven, als blijk van onze hechte band met het Huis van Oranje en daaronder

Groen als de kleur van de Hoop die bij ons allen leefde en op de uiteindelijke bevrijding van ons dierbare Vaderland van onder het juk van de gehate en barbaarse bezetter.

Welnu, na deze alleszins voor de Engelandvaarders aanvaardbare richtlijnen van het Ministerie van Defensie toog ik aan het werk; een uitbundige das zou het niet kunnen worden, maar toch wel een das, waarmee de Engelandvaarder - behalve door zijn "reeds fiere houding" - eveneens door een gedistingeerde halstooi zou mogen opvallen!

Misschien is het wel aardig te memoreren, dat voor de Dames-Engelandvaarders een Shawl werd vervaardigd uit dezelfde stof met een gelijksoortig motief.

Zowel de das als de dames-shawl werd toepasselijk met zijde in de kleur Oranje tegengevoerd.

De uiteindelijk gerealiseerde das viel gelukkig - na lang gewacht en stil gezwezen - algemeen in de smaak, is nu welbekend en wordt veelvuldig met gepaste trots op onze samenkomsten gedragen.

Theo Wachtel

Van de "enige engelandvaarder die op Tasmanië woont", zoals hij zelf schrijft, Rudy Zeeman, ontvingen wij geruime tijd geleden een krantenknipsel over de huidige bestemming en het gebruik van de bij velen onze bekende **Royal Victoria Patriotic School**.

'Dracula' offers a new sort of life!

THE spirits are moving at Dracula's Castle.

A new wine bar opened at Victoria's Bar and Restaurant in The Royal Victoria Patriotic Building, Trinity Road, Wandsworth, after a three-month overhaul.

The building is dubbed Dracula's Castle because of its spooky appearance.

It had previously been run for just under a year as the Patriotic Wine Bar.

The present manageress, Suzi Bredin, was drafted in by Grosvenor Inns, who took over the 25-year lease from the brewers Eldridge Pope, in May.

Suzi (25) said, "There was a rough element who frequented the wine bar, and the residents often complained about the noise and nuisance."

Suzi, who has spent six years in the restaurant trade, called in contract cleaners and four staff and set about improving the bar.

The new look wine bar and restaurant offers lunch-time and evening meals and is open pub hours, except on Fridays and Saturdays when there is an extension until midnight.

The castle was originally built in 1857 by Queen Victoria's husband Prince Albert for orphans of the Crimean War.

It has been put to many uses, including a hospital, school, and an intelligence centre during World War Two. It is believed German prisoners were kept there.

Commentaar Rudy Zeeman:

"Te denken dat je er nu blijkbaar redelijk goed kunt eten en drinken! In al mijn oorlogsjaren heb ik, buiten de oorlogszones, nog nooit zo slecht gegeten als tijdens die weken die ik in de R. V. P. S., als gast van His Majesty's Intelligence Service doorbracht, om van de wandluizen en ander ongedierte maar niet te spreken."

Rudy zond ons bovendien nog een kleurennegatief van het betreffende gebouw nù. Helaas is de kwaliteit van dit negatief van dien aard, dat reproductie ervan in de Schakel niet mogelijk is. (tè donker)

Op deze wijze wordt ons geheugen weer eens opgefrist over hetgeen wij 40 jaar geleden hebben beleefd.

FMB

In ons oktobernummer, pag. 12 en 13, publiceerden wij een bijdrage van H. Roossien over de herdenking die op 9 mei 1986 plaatsvond in Mauthausen.

De heer B. Z. Blok, vice-voorzitter van de Stichting Vriendenkring Mauthausen, verzocht ons in dit nummer enkele aanvullingen te mogen aanbrengen.

- Het monument is vervaardigd in opdracht van de Stichting vriendenkring Mauthausen.
- Tijdens de plechtigheid droeg de voorzitter van deze Stichting het monument over aan de Oostenrijkse regering i.c. de Oostenrijkse Minister van Binnenlandse Zaken.
- Na het uitspreken door Rabbijn Pereira van het Jizkor, werden door de heer Scheffers enkele gedichten voorgelezen, waaronder "Niemand is alleen" van José A. Goytisolo. Daarna was het ontroerend te zien hoe een kleindochter van een omgekomen slachtoffer, Jacob Zadok Blok, overleden juni 1942, Jacqueline Blok namens de Nederlandse jeugd de vaderlandse vlag halfstok hees.

FMB

ADRESSENBESTAND Stichting Genootschap Engelandvaarders.

Aanvulling no. 4 per 1 december 1986 toe te voegen aan de adressenlijst van de "Schakel" no. 28 van december 1985.

OVERLEDEN

B. J. Ben Assa (van Esso)
Mevr. J.S.C. Stokvis-Reijers
F. W. Telders
A. H. Veder
Jhr. H. L. van der Wijck

Israël
's-Gravenhage
Frankrijk
Amsterdam
Zwitserland

NIEUW TOEGETREDEN

Breunig, E. A. von	fNoordwijkselaan 2	2554 GC	's-Gravenhage
Hanegraaff, A. A. H.	Harmenkokslaam 51	2611 TP	Delft
Pieters, P. M.	De Rode van Heeckerenstraat 33	7131 EP	Lichtenvoorde

AANVULLINGEN EN WIJZIGINGEN

Ardenne, D. B. W. van	Van Alkemadeleaan 350, flat 305	2597 AS	's-Gravenhage
Beekman, J.	"Arcadia", Hogenkampsweg 242	8022 DN	Zwolle
Ben Assa, Mrs. M.	Beth Ha-Arava 23		Taltioth, Jerusalem
			Israël
Dalmeier, W. H. M.	.Apartado 203	03710	Calpe (Alicante)
			Spanje
Gutteling, C.	Banner's Rest Retirement Village		
	PrivateBag X4	4295	Port Edward, Natal
			Zuid-Afrika
Kemmerling, V. A. G.	Marnixstraat 45	2023 RB	Haarlem
Knoop, J. H.	Sir Winston Churchilllaan 589	2287 AJ	Rijswijk
Kommehl, Mr & Mrs P.	Grovenor House, Apt. 13		
	Eastbourne Road 14	NSW2027	Darling Point
			Australië
Osten, J. F.	c/o Minera Angl. Am. Chili		
	Pedreo de Valdivia 295		Santiago, Chili
Scherer, J. H.	Utrechtseweg 62, flat 98	6866 CM	Heelsum
Sluyter, N. W.	Via Tagliate San Marco 399	55100	Lucca, Italië
Veen, L. J. van der	Raaphorstlaan 25/227	2245 BH	Wassenaar
Vermaas-Edelhausen, Mevr. H.	Nobelstraat 68	7316 GP	Apeldoorn
Walt van Praag, H. M. van	Greathed Manor	RH7 6PA	Lingfield, Surrey
			Verenigd Koninkrijk

CORRECTIES

Postcode Lemmens, V. C. moet zijn: 3530 Nucia

Postcode Wansink, J. B. J. moet zijn: T2W 5LA

Wie kan ons helpen aan het adres van ondergenoemde Engelandvaarders.

Adres (met laatste ons bekende woonplaats) **thans onbekend:**

Driel, J. W. van	Amstelveen?
Hazelzet, G. A. M.	Monte Carlo?
Linzell, J.	Glengariff, Ierland?

ADRESWIJZIGINGEN OF CORRECTIES GAARNE AAN:

Mevr. M. E. F. Borel Rinkes	Hanedoesstraat 57
	2597 XD 's-Gravenhage
	Tel. 070-240447